

Innehåll

		Stålrörverk	35
		Gasverk	36
		Flex, flexibla stålrör.	36
		Plaströrverk	36
		Industriplast	37
		Kopparrör.	37
		Fjärrvärmerör.	37
		Systemföretag.	37
		Data.	37
		Strålningsförnätning	38
		Bostäder	39
		Samhällsfunktioner	40
		Marknader	41
		Ägare	41
		Salmon Niclison och Helga Enbjörnsdotter	41
		Walborg Salmonsdotter	42
		Elin Salmonsdotter	42
		Olof.	42
		Johan III	42
		Pontus de la Gardie	42
		Johan de la Gardie	44
		Görvel Posse	44
		Katarina de la Gardie	44
		Christoffer Didricson Boije	44
		Eric Christofferson Boije	44
		Margareta Söderholm	44
		Margareta Boije	45
		Elisabeth Boije	45
		Anna Margareta von Walcker	45
		Lage Meijendorff von Yxkull	46
		Fredrica Magdalena von Düben	46
		Niclas Sahlgren	46
		Anna Margareta Sahlgren.	47
		August Alströmer	47
		Anna Margareta Alströmer	47
		Nils Silfverschiöld.	47
		Anna Margareta Silfverschiöld	47
		Ulrica Catarina Silfverschiöld.	47
		Christina Silfverschiöld	47
		Sara Augusta Silfverschiöld.	47
		Nils August Silfverschiöld.	47
		Carl Fredrik von Hermansson.	47
		Oscar II och Alrutz & Co	48
		Herman Lagercrantz	48
Förord.	ix		
Wirsbo Bruk	1		
Bruket	2		
Bygden	2		
Natur	6		
<i>Rudtjärnsgrottorna</i>	8		
Bruket.	10		
Bruksanda.	10		
Gammal bruksidyll	14		
Kommunikationer	14		
<i>Vägar</i>	16		
<i>Postlinjer</i>	19		
<i>Postkontor</i>	20		
<i>Kanaler</i>	21		
<i>Flottleder</i>	22		
<i>Järnvägar</i>	22		
<i>Linbanor</i>	25		
<i>Teletrafik</i>	25		
<i>Flyg</i>	26		
Verksamheter	26		
<i>Smältsmedja</i>	26		
<i>Kvarn</i>	28		
<i>Sågverk</i>	28		
<i>Tegelbruk</i>	28		
<i>Rederi</i>	29		
<i>Jakt</i>	29		
<i>Fiske</i>	29		
<i>Egendomsförvaltning</i>	30		
<i>Manufaktursmedja</i>	31		
<i>Handelsträdgård</i>	33		
<i>Kraftrörelse</i>	33		
<i>Traktoragentur</i>	35		

<i>Börsnoterat</i>	52	Musikanterna	83
<i>Gränges AB</i>	52	Mästersmeder	84
<i>AB Electrolux</i>	52	<i>Mästersmeden Petter Bovin</i>	84
<i>Outokumpu</i>	52	<i>Mästersmeden Carl Petter Hammar-</i> <i>bäck.</i>	85
<i>Asko</i>	52	Revisorn.	85
<i>Uponor Oyj</i>	52	Skogsarbetaren	85
<i>Rautaruukkio Oyj</i>	52	Soldaterna.	86
<i>Componenta Oyj</i>	52	Söderbergs Lina	86
Museerna	53	Trotjänarinnan	87
Bruksmuseet.	53	Verkmästaren	88
Industrimuseet	54	Bruksägarna och några släktingar.	88
<i>Vita magasinet</i>	54	<i>Amiralen</i>	88
<i>Lagercrantzka Minnesrummet.</i>	54	<i>De norska kronjuvelerna</i>	89
<i>Wirsbo historiska arkiv</i>	56	<i>Kyrkoplikten</i>	89
Gnarp	57	<i>Sjuglasvagnen och Älvsbacka</i>	90
Virsbobor	58	<i>Stockholms räddare.</i>	92
Adjutanten	58	Boendet	94
Befallningsmannen	58	Invandring	94
Bruksdisponenter, förvaltare och		<i>Bakgrund</i>	94
inspektorer	59	<i>Ägarna</i>	95
Fattighjonet	61	<i>Skogsfinnar</i>	95
Företagarna	62	<i>Smältsmeder</i>	95
Gnarp-Johannes	64	<i>Industriarbetare i 1900-talets början.</i>	95
Hennes nåd	64	<i>Krigsbarn</i>	95
Herrgårdsfolket	67	<i>Flyktingar undan krigen 1939–1944</i> .	95
Idrottsmännen.	69	<i>Italienare</i>	96
Industriarbeterskan	70	<i>Stormfällningen 1954</i>	96
Jeppe	71	<i>Vietnamdesertörer</i>	96
Konstnärer i Lagercrantz-släkten	72	<i>Ungrare</i>	96
Kusken	72	<i>Invandring från Norge 1989/1990</i> . .	96
Landbonden	73	<i>Övriga.</i>	96
Landbondens dotter.	73	Invandring från Finland 1950–1980. .	96
Lingårds-Hedda	74	<i>Rekrytering</i>	97
Ministern	74	<i>Arbetsplats</i>	97
<i>Elfvestorp</i>	74	<i>Skola</i>	98
<i>Ferna</i>	75	<i>Föreningsliv.</i>	98
<i>Ferna fideikommiss omgivningar</i>		<i>Äldreomsorg</i>	98
<i>omkring 1880</i>	76	<i>Språk</i>	98
<i>Larsbo-Norns AB</i>	80	<i>Assimilering</i>	99
<i>Ramnäs</i>	80		
<i>Sveagruvan</i>	81		

Bybyggelse i samhället	100
Kartor.	100
Namn	101
Bruksområdet.	102
De sju strömmarna i Virsbo.	106
Utgården Felingen	109
Gammelby hemman.	110
Gården Gnarp.	111
Nordanö hemman	112
Näs hemman	113
Lövvikstorp	113
Herrgården	113
Vapensamlingen	121
Kyrkan	122
Bostäder	130
Mat och dryck.	131
Äktenskapsbestyr	132
Titlar och namn.	133
Folktro	134
Etik och moral	135
Bränder och olyckor.	137
Brandskydd.	139
Läsarbruket	139
Ägarna och folkrörelserna	139
Samfund och församlingar	142
Skolor	146
Hälso- och sjukvård	147
Fattigvård och äldreomsorg	147
Lagstiftning	148
Virsbos befolkning	148
Fördelstagare	148
Luffare	149
Gratialer	149
Vadstena krigsmanshuskassa	149
Norbergs och Ramnäs Hammar- smedslåda	149
Ramnäs Fattig Cassa	150
Virsbo Sjuk- och Begravningskassa	150
Virsbo Sjukkasassa	150
Virsbo Fattigrote	150
Föreningar	152
Virsbo Arbetares Byggnadsförening	152
Virsbo Brottarklubb.	152
Virsbo Båtsällskap	152

Virsbos Soumi-Seura, Virsbo Fins- ka Förening	152
Virsbo Fiskevårdsförening	152
Virsbo Fotoklubb	152
Framtid för Virsbo	152
Virsbo Gille	152
Virsbo Husmorsförening	153
Virsbo IF	153
Virsbo IK	153
Virsbo Jaktklubb	153
NTO-logen 935 Linnea	153
Metall avd 233 Virsbo.	153
Virsbo Personalförening	154
Virsbo PRO	154
Ramnäs-Virsbo Hembygdsförening	154
Virsbokretsen av Svenska Röda Korset	154
Socialdemokratiska kvinnoklubben	154
Virsbo Bruks Tjänstemannaklubb.	154
Virsbo Trädgårdsförening	154
SK Trim.	155
Virsbos Unga Örnar.	155

Grannar	156
Fermansbo	156
Hörnsjöfors	156
Lugnet.	158
Norr Ål	160
Seglingsberg	160
Stormossen	162
Första världskriget	162
Stormossen, 1920-talet	163
Stormossen, andra världskriget	163
Stormossen, söder Fläckebovägen.	165
Svartån	166
Trummelsberg.	166
Vallsjö hammare.	170
Rågångar	171

Bilagor	173
1 Bruksredovisning	174
2 Bergverksrelationer	179
3 Skuldsättning	183
4 Markaffärer	184

5 Bolagsbildningar	186
6 Sjöfart.	188
7 Trämassefabrik	191
8 Gammelby 1887.	205
9 Forande 1887	216
10 Kolavräkning 1887	217
11 Milkolning och forande	218
12 Wirsbo 1888–1890	224
13 Dagbok för Wirsbo Gård.	225
14 Smedjans utveckling	237
15 Stålrörverket	247
16 Plaströrverket	261
17 Contract med Smederna	263
18 Mantalsskrifning	266
19 Avräkningsbok 1866	267

20 Bouppteckning	271
21 Bruknings-Contract.	280
22 Lagercrantzka brevsamlingen	283
23 Nordanö by	294
24 Smideshammare 1767	296

Betalningsmedel, vikt och mått	299
---------------------------------------	------------

Ordlista	302
-----------------	------------

Källor och litteratur	312
------------------------------	------------

Personregister	316
-----------------------	------------

Bildregister	324
---------------------	------------